

Két iskolai szertárszekrény restaurálása

2012.

Balázs József
fa-bútor restaurátorművész
Diploma sorszáma: PT F 005742

Tartalomjegyzék:

Műtárgyleírás.....	3
Restaurálási terv	6
1. Tisztítás	6
2. Konzerválás / restaurálás.....	6
3. Szerkezeti megerősítés.....	6
4. Kiegészítés	7
5. Rekonstrukció.....	7
Restaurálási kockázatok:.....	7
A restaurálás menete	8
Tisztítás:.....	8
Konzerválás:	8
Kiegészítés.....	10
Rekonstrukció:.....	13
Retus	14
Egyéb beavatkozások:.....	14
Összefoglalás	19
Tárolási/kezelési javaslat.....	20
Felhasznált anyagok.....	21

Műtárgyleírás

Megnevezés: Kétajtós szertár-szekrény (2db)
Száma: 127/347/6 valamint 127/347/7
Méretei: 171cm széles x 202cm magas x 65cm mély
Tulajdonos: Országos Pedagógiai Múzeum és Könyvtár

Készítéstechnika (mindkét szekrényre vonatkozik)

Lábak nélküli, kétszárnyú, két osztatúan teljesen üvegezett ajtókkal ellátott szertár szekrény. Oldalfalai és öt részre osztott hátfala keretbetétes-, míg a tető és az alj keretszerkezetű, rászegezett táblásított lapokkal. Állítható polcmagasságú, polcos kivitelű szekrény. A tető két oldalt és elöl profilmart. Anyaga festett fenyő, belül világos-(zöldes)-bézs színű, kívül barnán flóderozott (faerezet-minta festett). Ajtajai rúdzárral zárhatóak.

1. kép: A vitrin szerkezete

2. kép: A vitrin, ajtókkal

Állapotfelmérés (mindkét szekrény)

A szekrények általános megtartása jó, szerkezeti sérülései csak kis kiterjedésűek. A festés nagy része ép, mérsékelt (közepes) mennyiségű használatból eredő ütődés, kopás, és kisebb repedés található a felületükön. Átfestés, utólagos javítás nyomai nem fedezhetők fel. Komolyabb fahiánnyal járó sérülés a (feltehetőleg) szállításból adódó kisebb hiány a profillécen a „12”-es szekrényen, valamint a „13”-as szekrény fenekének a hasadása (páratartalom változásokra reagáló fa szerkezeti mozgásaiból adódóan) bekövetkezett hasadás. A korpuszok egésze enyhén kötött légszennyezőktől közepesen fedett, humán szennyeződés csak kis mértékben borítja. Az ajtók szállításhoz le lettek szerelve, jelenleg külön állnak, üvegei teljesen épek, a keretszerkezet megtartása átlagos, a zár hiányzik, a pántokat tartó eredeti csavarok hiányoznak. Összesen 3db festett (feltehetően ugyanazzal a színnel, mint amilyenek a szekrények belső festései) és 2db natúr színű polc maradt, több nem fellelhető, úgyszintén az összes polctartó lécs is hiányzik.

3. kép: Mechanikus sérülés (hiány) a profillécen

4. kép: Pánt, használati kopással

5. kép: Az ajtók belső oldala, hiányzó rúdzár

6. kép: 3db festett és 2db “natúr” polc

7. kép: Flóderozott felület

Restaurálási terv

1. Tisztítás

Natúr fa felületek tisztítása desztillált vízzel.

(ha a desztillált vízes tisztítás esztétikailag nem elégséges, akkor felületaktív anyag felhasználására is sor kerülhet.)

Festett felületek tisztítása felületaktív anyaggal (zsíralkohol szulfát)

(a felületek tisztítása előtt oldódási próbák lesznek végezve, de feltehetőleg ez nem oldja majd a bevonatokat. Ha mégis, akkor egyéb, csak a szennyeződések oldó oldószer kerül majd felhasználásra)

Üveg felületek tisztítása felületaktív anyaggal

2. Konzerválás / restaurálás

Felvált felületek rögzítése természetes ragasztóval(hal- vagy nyúlenyv, koletta)

(a kis mennyiségben megtalálható felvált és pergő festékek megkötése szükséges lesz a szerkezeti megerősítések előtt.)

3. Szerkezeti megerősítés

A szekrények általános megtartása jó, így feltehetőleg nem kell komolyabb mértékben megbontani az elemeit. Kipróbálásra, majd megerősítésre kerülnek az előregedett/elengedett ragasztások, a meggyengült csavarkötések.

Az ajtók kereteinek megerősítése megtörténik az üvegek eltávolítása után (jelenleg az üveg szilárdítja az ajtók egészét)

4. Kiegészítés

A fa hiányok pótlása fával (fenyő), vagy fakittel a mérettől függően.

5. Rekonstrukció

A hiányzó polctartók rekonstruálása, a rúdzárak és zárszerkezet pótlása, beszerelése

Új polc készítése, felületkezelése

(a fellelhető 2db nem festett polc mellé harmadiknak; illetve az esztétikai megjelenés szempontjából felmerül a szakmailag indokolt lehetőség –ezek a nem festett polcok korábbi pótlások, feltehetően nem eredetiek–: lefesteni mindhármat az eredetieknek megfelelően.)

4. Retusálás

Esztétikailag megfelelő állapot miatt nem kell újra/át-festeni sem kívül, sem belül a szekrényeket. A hiányokat, illetve az új kiegészített darabok retusálása az eredetivel megegyező festékkel (vagy ahhoz hasonló tulajdonságúakkal –szín, fényállóság, tartósság–)

Restaurálási kockázatok:

A vitrinek konzerválása/restaurálása előre láthatólag nem jelent nagy szakmai kihívást, nem foglal magában nagy kockázatot később felmerülő egyéb problémákat. A kisebb szerkezeti és esztétikai hibáit, valamint hiányainak pótlását megfelelő körültekintéssel, átlagos szakmai tapasztalattal is minimális kockázat mellett lehet javítani.

A restaurálás menete

Tisztítás:

A natúr fa felületek (szekrénytető, ~alj, hát, valamint a festetlen polcok) száraz tisztítása (porszívó, ecset, vinylradír) nem hozott megfelelő eredményt, így desztillált vizes tisztítási eljárás is keresztül mentek.

A festett felületek tisztítása (oldódási próbák végzése után) desztillált vízben oldott felületaktív anyaggal (Evex) történt. Ez esetben a vattapamacsokkal és csak habbal való tisztítás nem hozott megfelelő eredményt, így rongyokkal végzett, nedvesebb atmoszféra lett alkalmazva.

Az üveg felületek tisztítása ablakmosó keverékkel történt (desztillált vízben oldott felületaktív anyag melyben kis mennyiségű denaturált szeszt oldottunk)

A korábbi festett leltári (és egyéb) számok oldhatósága nagyon közel esik az eredeti festéséhez, így eltávolításuk csak részben volt lehetséges. Ez félig mechanikusan, félig acetonnal történt.

**8. kép: Festett leltári szám eltávolítása acetonnal
(csak halvánvítés lehetséges)**

9. kép: Eltávolított leltári szám
(halványan látszik az eredeti flóderozás részleges eltávolítása miatt)

Konzerválás:

A csak kis mértékben, kizárólag egy-egy helyen meggyengült szerkezet megerősítésére az ajtók csapolásainál és a korpusz kávakötéseinél volt szükség. Ezeken a helyeken alkoholos előnedvesítéssel enyvvvel erősítettük meg a ragasztásokat (csontenyv és bőrenyv 1:1 arányú keveréke).

Festett felületek konzerválására nem volt szükség.

Kiegészítés

Többféle jellegű kiegészítést kellett végezni, ezek jellemzően:

a „13”-as számú szekrény fenékrészén lévő hasadásnak a kiegészítése fenyő léccel, majd a különálló részek egy síkban való rögzítése (a két rész különbözőképpen vetemedett) faipari PVAc diszperziós ragasztóval (Emfibois);

a pántokat rögzítő csavarok helyeinek kitöltése fenyő pálcikákkal, majd enyves kréta keverékkel (7%-os bőrenyv és bolognai kréta);

a szekrények lábazatainak alján lévő, korábbi szállításokból adódó kitörések hiányainak pótlása az eredeti szálirányoknak megfelelően fenyő darabokkal;

az élek földön való csúsztatás általi kopási hiányainak pótlása, valamint a szekrény festett felületén található egyéb festékhiány pótlása az eredeti festékvastagságig enyves kréta keverékkel (7%-os bőrenyv és bolognai kréta).

**10. kép: A festékhiányok pótlása enyves kréta alappal
(a festék vastagságáig feltöltött felület)**

11. kép: A festékhianyok mennyisége
(módosított kép; fehér színnel kiemelve a retusálandó felületeket)

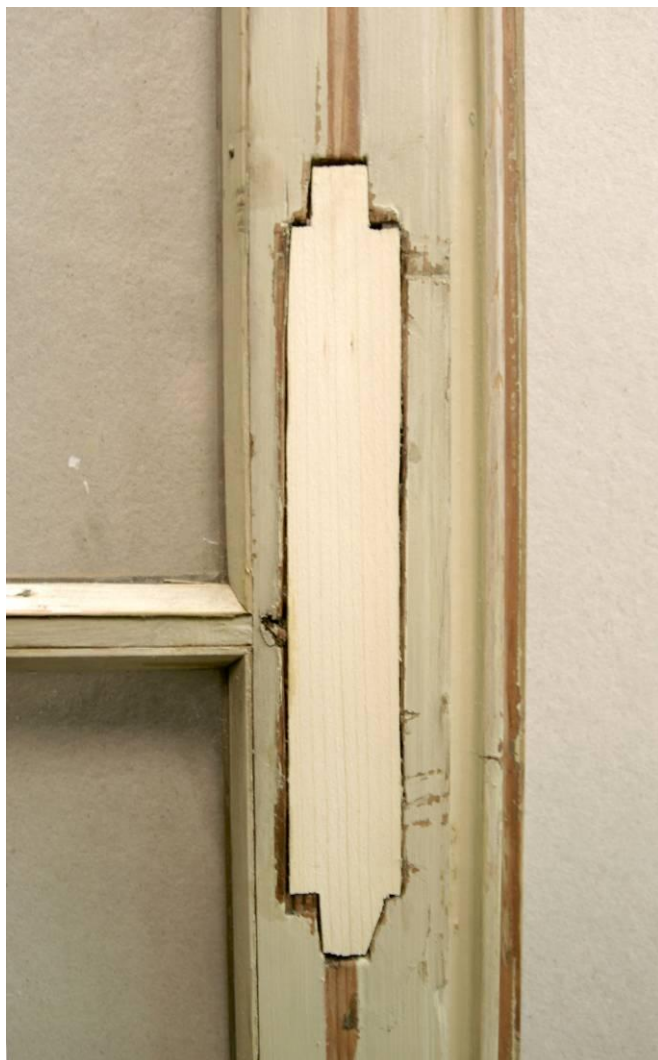

**12. kép: A festékhányok pótlása enyves kréta alappal
(a festék vastagságáig feltöltött felület)**

Rekonstrukció:

A zárhatóságot visszaállítandó, a szertárszekrények eredeti bútorzárával megegyező méretű „bevéshető” zárat nem lehetett beszerezni, ezért egy azokhoz hasonló, de azonos rúdrésszel rendelkező zár lett felszerelve az ajtókra. Az eredeti vésett zár helyét ehhez feltöltöttük megfelelő méretűre faragott fenyő pótlással, melyet enyvvel (csontenyv) rögzítettünk, majd ebbe véstük bele az új zárat, végül az egészet belülről az ajtó színéhez retusáltunk.

A 7db hiányzó polctartó léczet a megmaradt eredetiekhez hasonló alakban lettek elkészítve fenyőfából.

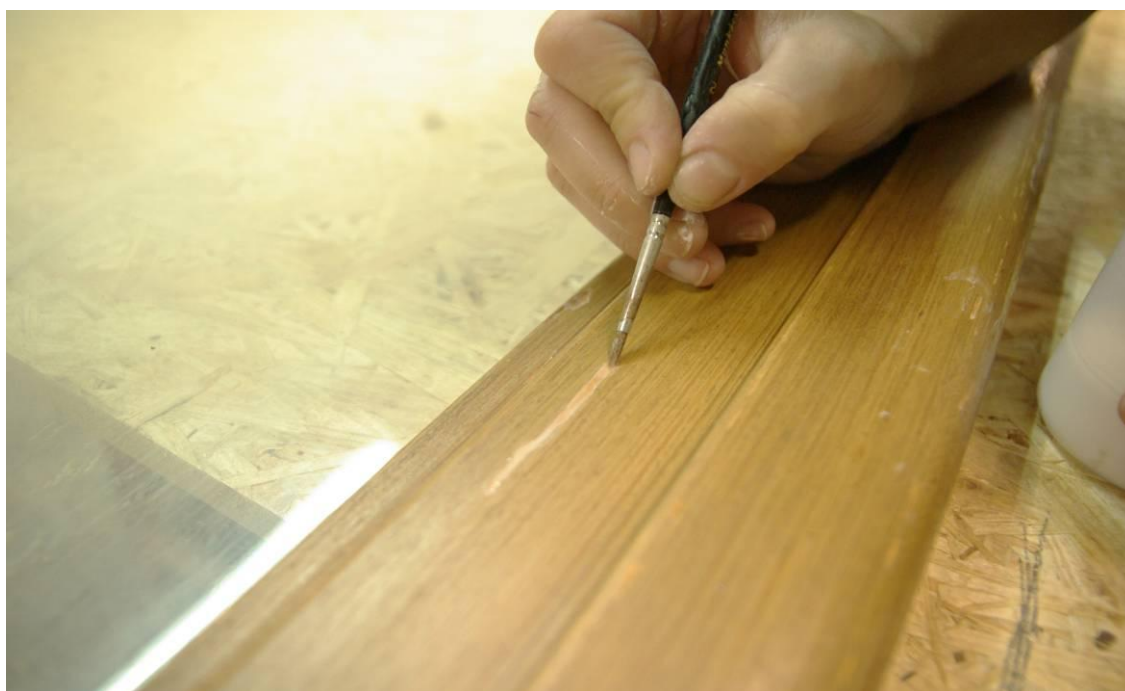

13. kép: Az eredeti zárrés kitöltése fenyőfával

használt anyagok

Retus

Az új kiegészítések, valamint az eredeti felületeken található festékhiányok vastagságának enyves kréta alappal való feltöltése után akvarell-festékekkel lettek retusálva a hiányok. A teljes felület esztétikai helyreállítása után pedig a szekrények eredeti megjelenéséhez hasonló fényű retus lakkal lettek levédve (akril alapú, selyem fényű).

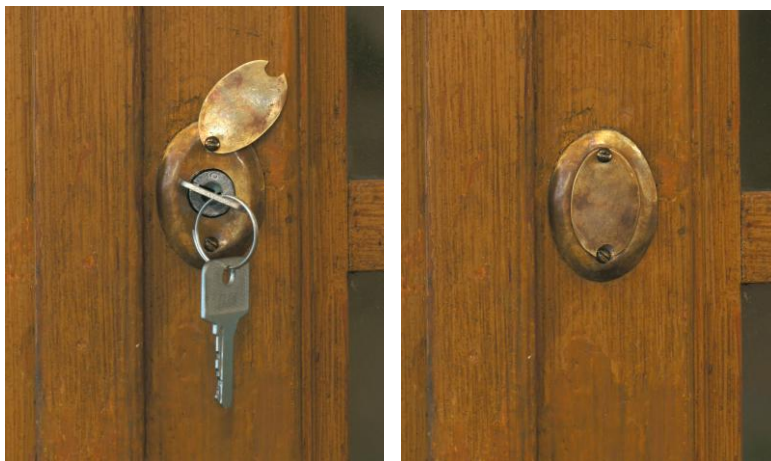
14. kép: Enyves kréta alappal feltöltött festékhiány retusálása akvarelllel

Egyéb beavatkozások:

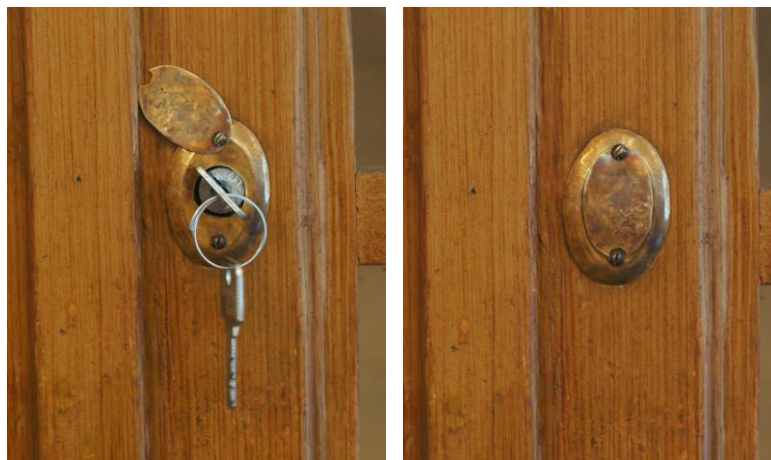
A szekrények lábázatának padlóval érintkező része eredetileg semmilyen védelmet vagy bevonatot nem kapott, ezért is sérülhetett meg az élein a szállítások és a földön való csúsztatások során. Ezt a jövőben elkerülendő, megvédve a kiegészített sarkokat, és megvédve a lábazatot a felázástól egy 4cm magas, matt feketére festett talapzatra lettek helyezve a szekrények. Ez az új talapzat egy fényű keret, mely két oldalt és a front felületen 1-1cm-rel

nagyobb mint az eredeti alapterület, így esztétikailag nem befolyásolja a tárgyak megjelenését.

Kifejezett kérése volt a tulajdonosnak, hogy az eredetnél nagyobb biztonságot nyújtó zár legyen felszerelve a szekrényekre, mert terv szerint nyitott kiállítási térbe lesznek helyezve (mint vitrin), és műtárgyakat fognak bennük tárolni. Ezért az új záruk cilindres megoldásúak, az eredeti (legegyszerűbb) tollas-rendszerűvel szemben. Ez viszont az eredeti kulcscímek cseréjét vonta maga után, melyek az eredetiekhez hasonló formájúra lettek kialakítva, az eredeti esztétikai megjelenést megőrizve a lehető legnagyobb mértékben.

15-16. kép: A „12”-es rekonstruált kulcscíme (kulccsal, valamint

17-18. kép: A „13”-as rekonstruált kulcscíme (kulccsal, valamint

19. kép: A restaurált „13“-as szertárszekrény (talapzat nélkül)

20. kép: A restaurált „12”-es szekrény (talapzattal)

21. kép: A restaurált „13“-as szekrény (talapzattal)

Összefoglalás

A szekrények kiállíthatóságát visszaállítandó szükségessé vált azoknak az esztétikai helyreállítása, a zárhatóságuk megoldása. Ezek megvalósításához viszont meg kellett erősíteni a meggyengült szerkezeti részeket, valamint el kellett tüntetni a hiányokat és a használatból eredő, zavaró sérüléseket.

A konzerválás/restaurálás során a tisztítás után csak reverzibilis beavatkozások történtek a tárgyakon. A szerkezeti megerősítések enyvvel lettek elvégezve; a pótlások enyvvel lettek felragasztva, a festékhányok feltöltése enyves kréta alappal történt, a zárok csavarokkal lettek rögzítve. A retus akvarell-festékekkel készült, melyet retus-lakkal védtünk le (a szekrények teljes felületével együtt). Ezen beavatkozások által a tartós esztétikai helyreállítás megtörtént a tárgyakon és kiállíthatókká váltak a szekrények.

22. kép: A restaurált „13”-as szekrény (nyitva)

Tárolási/kezelési javaslat

A legfőbb problémát a tárgyak megfelelő szállítása jelenti. A mozgatásuk során oda kell figyelni hogy az ajtók be legyenek zárva, ez által adva a korpusznak mechanikai elenállást a csavaró erőkkkel szemben. A szekrények méreteiből és súlyukból adódóan emeléshez kifejezetten ajánlott a gurtni használata, de leginkább a lapos kicsin való mozgatásuk ajánlott.

A szekrények használatuk közben a későbbiekben nem igényelnek különösebb odafigyelést, csak a tárolásuk/kiállításuk során kell odafigyelni fa alapú műtárgyakra vonatkozó kezelési körülmények betartására: **stabil klíma; 50 és 55% közötti relatív nedvességtartalom, valamint 18 és 22 °C közötti hőmérséklet.**

Felhasznált anyagok

Evex (felületaktív anyag) – Nedves tisztítás

Csontenyv – Ragasztásokhoz

Bőrenyv – Ragasztásokhoz (csontenyvhez adalékanyag)

Emfibois (faipari Polivinilacetát diszperziós ragasztó) – „13”-as fenekének a ragasztásához

Uverapid (epoxi ragasztó) – a „13”-as kulcscíme alatti rés pótlásához
(az új zárhely kialakítása közben ki kellett pótolni a csavarhelyeket)

Akvarell festék – Retushoz

Akril-tempera – A pótolt polctartó lécek festéséhez

Retuslakk (selyem fényű) – A szekrények felületének a levédése kívül

Retuslakk (matt) – A szekrények retusainak a levédése belül